

ŠOLSKI CENTER VELENJE
STROJNA ŠOLA
Trg mladosti 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

**VPLIV LOVSTVA, GOZDARSTVA IN POVOZA NA ODVZEM
VISOKE DIVJADI V MISLINJSKI DOLINI V ZADNJIH 10 LETIH**

Tematsko področje: **DRUGO (gozdarstvo, lovstvo)**

Avtor:
Tomaž Mlinšek, 4. letnik

Mentor:
Viljem Osojnik, univ. dipl. inž.

Velenje, 2017

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

Raziskovalna naloga je bila opravljena na ŠC Velenje, Strojna šola, 2017.

Mentor: Viljem Osojnik, univ. dipl. inž.

Datum predstavitve: marec 2017

Tomaž, Mlinšek, Osojnik, Viljem

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD ŠC Velenje, šolsko leto 2016/2017

KG Lovstvo/povoz/gozdovi

AV MLINŠEK, Tomaž

SA OSOJNIK, Viljem

KZ 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

ZA ŠC Velenje, Strojna šola, 2017

LI 2017

IN Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

TD Raziskovalna naloga

OP VI, 57 str. 22 sl., 7 tab., 2 graf.

IJ SL

JI sl

Ljudje že od nekdaj posegajo v naravno ravnovesje števila živali. Nekatere živalske vrste so zaradi tega opredeljene kot lovne oziroma imajo status divjadi. To pomeni, da ima lovstvo s skrbno načrtovanim lovsko upravljalnim načrtom velik vpliv na ohranjanje tega ravnovesja. Pri tem ne smemo pozabiti še na ostale pomembne dejavnike, kot so gospodarjenje z gozdovi, promet idr.

V nalogi sem raziskal, kolikšen je vpliv lovstva, gospodarjenja z gozdovi in prometa na odvzem števila visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih desetih letih. Pri tem sem uporabil različne metode dela. Uvodoma sem pregledal literaturo, spletne naslove ter ostale pisne vire, ki obravnavajo tematiko raziskovalne naloge. Da sem lahko natančno določil odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini, sem obiskal sedeže upravljalnih lovišč. Opravi sem tudi razgovor v obliki intervjuja z gozdarjem Zdravkom Miklašičem, ki mi je posredoval pomembne podatke,

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

---

ki se nanašajo na gospodarjenje z divjadjo in gozdovi. Statistično sem obdelal podatke povozov visoke divjadi na tem področju. Z raziskovalno nalogo želim doprinesti k osveščenosti ljudi do ohranjanja naše narave, saj je raziskava pokazala, da je velik odvzem divjadi povzročen s povozom. Upam, da bodo pridobljeni podatki v pomoč lovskim družinam pri načrtovanju letnega načrta kakor tudi zavodu za gozdove.

Za nas lovce je gospodarjenje in varstvo divjadi strokovno in etično vodilo.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- ND ŠC Velenje, 2014/2015
- CX Hunting / road kills / forests
- AU MLINŠEK, Tomaž
- AA OSOJNIK, Viljem
- PP 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3
- PB ŠC Velenje, Strojna šola, 2017
- PY 2017
- TI VI, 57 str. 22 sl., 7 tab., 2 graf.
- DT Impact hunting, forestry and run over to the withdrawal of deer in the Mislinja Valley in the last 10 years
- NO VI, 57 p., 22 pic., 7 tab., cha.
- LA SL
- AL sl/en

People have interfering into natural balance of animal number. Some animal species are because of this determined as hunting or are having a status of game (deer). That means that hunting in connection with highly planned hunted managing plans has a huge impact on balanced conservation. At this we mustn't forget other important facts such as traffic,...

In this research paper I was exploring how hunting impact, hunting managing and traffic affect on reduction number of high game (deer) in Mislinja Valley in the last ten years. I used different methods of work. At first I reviewed the literature, web addresses and other written sources connected with research paper. I visited hunting grounds headquarters in Mislinja valley in order to precisely determine the reduction of high game (deer). I also had an interview with Mr Zdravko Miklašič dipl. ing. gozd., who gave some important data referred to hunting and forest management. I statistically processed data that referring to high game (deer) that have been run over by cars in this area. In this research paper I want to give my contribution to people's awareness of saving our nature, because the research has shown that a

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

---

lot of animals are being run over and that causes the reduction of game (deer). I hope that obtained data will help hunting families dealing with annual plan as well as Forest Service.

Managing and game (deer) protection are professional and ethical lead for hunters.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	PREGLED OBJAV	2
2.1	Hipoteze	2
2.2	Opis visoke divjadi	2
2.2.1.	Srnjad (<i>Capreolus capreolus</i>)	2
2.2.2.	Navadni jelen (<i>Cervus elaphus</i>)	4
2.2.3.	Gams (<i>Rupicapra rupicapra</i>)	6
2.2.4.	Muflon (<i>Rupicapra rupicapra</i>).....	8
2.2.5.	Damjak (<i>Dama dama</i>)	10
2.2.6.	Divji prašič (<i>Sus scrofa</i>).....	12
2.3	Načrtovanje v lovstvu	15
2.4	Cilji pri upravljanju z divjadjo.....	16
2.5	Opis pohorsko lovskega upravljaljskega lovišča	18
2.6	Povoz divjadi	20
2.7	Gozdarstvo v Mislinjski dolini	25
2.7.1	Gozdnatost.....	25
2.7.2	Temeljni problemi in usmeritve pri gospodarjenju z gozdom	27
2.8	Življenjsko okolje divjadi	29
2.8.1	Ukrepi v življenjskem okolju divjadi.....	29
2.9	Odvzem divjadi glede na vrsto visoke divjadi.....	34
2.10	Intervju z gospodom Zdravkom Miklašičem, dipl. inž. gozd.	39
3	RAZPRAVA.....	42
4	ZAKLJUČEK	43
5	VIRI.....	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Srna in mladič	3
Slika 2: Srnjak	4
Slika 3: Košuta in tele	5
Slika 4: Jelen.....	5
Slika 5: Koza in kozlič	7
Slika 6: Kozel	7
Slika 7: Ovca in jagnje	9
Slika 8: Oven	9
Slika 9: Košuta in tele	11
Slika 10: Damjak	11
Slika 11: Svinja in ozimci	14
Slika 12: Merjasec	14
Slika 13: Lovske družine v Mislinjski dolini	18
Slika 14: Položaj Pohorskega upravljalkega lovišča v Sloveniji	19
Slika 15: Prometni znak za opozarjanje divjadi na cesti	21
Slika 16: Zapisnik o povoženi divjadi v LD Dolič	23
Slika 17: Žrtev povoza	25
Slika 18: Gozdnogospodarske enote v Mislinjski dolini	26
Slika 19: Gozdnatost v Mislinjski dolini	27
Slika 20: Poškodovan gozd	28
Slika 21: Solnica	32
Slika 22: Intervju z Zdravkom Miklašičem, dipl. inž. gozd.	39

KAZALO TABEL

Tabela 1: Površine lovišč v SG LGB	18
Tabela 2: Odvzem srnjadi glede na vrsto odvzema.....	34
Tabela 3: Odvzem jelenjadi glede na vrsto odvzema.....	35
Tabela 4: Odvzem muflona glede na vrsto odvzema	35
Tabela 5: Odvzem gamsa glede na vrsto odvzema.....	36
Tabela 6: Odvzem divjega prašiča glede na vrsto odvzema.....	36
Tabela 7: Celoten odvzem vseh vrst divjadi glede na vrsto odvzema.....	37

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Odvzem glede na vrsto odvzema razen odstrela.....	38
Graf 2: Odvzem visoke divjadi glede na odstrel	38

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povezo na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

ZAHVALA

Za pomoč pri raziskovalni nalogi se zahvaljujem mentorju Viljemu Osojniku, ki mi je pomagal pri izdelavi raziskovalne naloge, Zdravku Miklašiču, ki je sodeloval v intervjuju, Samu Vončini za podatke o gozdovih na področju Mislinjske doline, Polonci Glojek za lekturo naloge, Mileni Krenker Gumpot za prevod.

1 UVOD

V nalogi sem raziskoval vpliv podnebja, gozdarstva in lovstva na število visoke divjadi (srnjad, jelenjad, gams, divji prašič, muflon in damjak) na področju Mislinjske doline v zadnjih desetih letih. Za to nalogo sem se odločil zaradi velikega veselja do lovstva in narave. Sem tudi lovec in član LD Dolič.

S pomočjo podatkov o odvzemu v posameznih lovskih družinah, analizi podatkov o povozih ter gospodarjenju z gozdovi v zadnjih desetih letih sem želel ugotoviti, kako so posamezni dejavniki vplivali na številčnost visoke divjadi v Mislinjski dolini.

2 PREGLED OBJAV

2.1 Hipoteze

V raziskavi sem analiziral tri hipoteze:

- načrt odvzema za visoko divjad ima velik vpliv na odvzem visoke divjadi;
- povoz predstavlja velik delež pri odvzemu visoke divjadi;
- gospodarjenje z gozdovi ne vpliva na številčnost visoke divjadi.

2.2 Opis visoke divjadi

2.2.1. SRNJAD (*Capreolus capreolus*)

Strukturni razred:

- mladiči moškega spola (0 let)
- lanščaki (1+ let)
- dve- in večletni srnjaki (2+ let)
- mladiči ženskega spola (0 let)
- mladica (1+ let)
- dve in večletne srne (2+ let)

Splošni opis

Je izjemno prilagodljiva vrsta. Srnjad živi posamično, predvsem sami srnjaki. Srna z mladiči preži 14 mesecev. V tropih živijo v pozni jeseni in pozimi (zaradi lažjega premagovanja zimskih stisk in nevarnosti). Poleti je srnjad rdeče rjave barve, zimska dlaka pa je siva, gostejša in votla, kar izboljšuje toplotno izolacijo telesa. Srnjad menja dlako (se prebarva) dvakrat na leto. Najprej se prebarva mlada zdrava srnjad (Krže, 2012).

Življenjsko okolje in prehranjevalne navade

Srnjad živi povsod od morskih obal vse do zgornje gozdne meje, včasih celo nad njo. Največkrat se zadržuje v mešanih gozdovih z raznovrstnim grmovjem in zelišči, jasami in travniki. Zadovolji se z nekaj 10 ha velikim okolišem, ki ga brani pred sovrstniki – teritorialna vrsta.

Srnjad je izbiralec – specialist. Prehranjuje se z mladimi poganjki, popjem, cvetovi, listjem, zelišči in plodovi, pogosto tudi z nekaterimi kmetijskimi rastlinami (oves, koruza, ajda ...). Še najmanj je na njenem jedilniku trava, težko rečemo, da se pase, temveč predvsem prebira in objeda. Ker ima srna majhno prostornino želodca, se mora hraniti večkrat na dan (Krže, 2012).

Razmnoževanje

Razmnoževanje imenujemo prsk in v tem obdobju so srnjaki bolj vznemirjeni in aktivnejši. Srna v času gonje opozarja nase s piskajočim oglašanjem (pivkanjem), srnjaki pa z bavkanjem. Srnjak je ploden le v času, ko ima doraslo rogovje. Brejost traja 290 dni. Ločimo predbrejno obdobje (oplojeno jajčece miruje približno 4 mesece in pol) in obdobje brejosti oz. rasti in razvoja ploda (5 mesecev). Pojav imenujemo zadržana brejost ali embrionalna diapavza. Srne polegajo maja in junija, ponavadi dva, redkeje enega ali tri mladiče. Mladiči se po približno treh tednih že poskušajo pasti (Krže, 2012).

Slika 1: Srna in mladič

Slika 2: Srnjak (Foto: T. Mlinšek)

2.2.2. NAVADNI JELEN (*Cervus elaphus*)

Strukturni razredi:

- teleta moškega spola (0 let)
- lanščaki (1+ let)
- jeleni od 2- do 4-letni
- jeleni od 5- do 9-letni
- jeleni 10- in večletni
- teleta ženskega spola (0 let)
- junice (1+ let)
- košute 2- in večletne

Splošen opis

Jelenjad je pokrita z dlako, ki jo menja dvakrat na leto – spomladi in jeseni. Poletna dlaka je rjavo rdeča, zimska pa sivo rjave barv, mladiči imajo do starosti pol leta po telesu bele pege. Jelenjad se zna prilagajati spremembam življenjskega okolja (Štrumbelj, 2012).

Življenjsko okolje in prehranjevalne navade

Jelen živi v gozdu (najustreznejši je mešani gozd z bogato podrastjo, grmovjem, pomešanim s pašniki ter virom vode), kjer najde primerno kritje in večinski del hrane. Življenjski prostor zamenja z letnimi časi in s tem tudi nadmorsko višino, kar pomeni, da jelenjad ni teritorialna

divjad. Jelen je izrazito rastlinojeda divjad.

V času vegetacije (od pomladi do jeseni) se pase na travnikih, sicer pa se prehranjuje v gozdu z mladikami in zelišči, na polju s poljskimi pridelki, pozimi pa s poganjki grmovja in dreves. Pomemben del njegove prehrane so plodovi gozdnega drevja (želod, žir, gozdno sadje). Odrasel jelen potrebuje približno 8 kg hrane na dan. Pozimi mu lovci lahko pomagamo s primernim krmljenjem na krmiščih (Štrumbelj, 2012).

Razmnoževanje

Jelen se pari septembra (v nižinah prej, v višjih legah pozneje). Parjenje se imenuje ruk in v tem času se jeleni glasno oglašajo – rukajo. Po 33 do 34 tednih neprekinjene brejosti košuta skoti praviloma le eno tele. Telesno dobro razvite telice se parijo prej (od 15 do 16 mesecev), slabše razvite telice pa se parijo naslednje leto. Po skotitvi košuta teleta odloži, vez med njima je vzpostavljena prek vonja, ki ga tele izloča iz predočesne žleze (Štrumbelj, 2012).

Slika 3: Košuta in tele (vir: http://www.naturephoto-cz.com/muflon-picture_sl-12467.html)

Slika 4: Jelen (vir: <http://www.tportal.hr/lifestyle/kucni-ljubimci/356990/Jelen-ribicu-donio-krafnu-na-rogovima.html>)

2.2.3. GAMS (*Rupicapra rupicapra*)

Strukturni razredi:

- kozlički (0 let)
- kozli 1-letni
- kozli 2-letni
- kozli 3–7 let
- kozli 8- in večletni
- kozice (0 let)
- koze 1-letne
- koze 2-letne
- koze 3–10 letne
- koze 11- in večletne

Splošen opis

Telesna masa odraslih živali znaša od 25 do 45 kg (kozli so praviloma težji od koz). Največjo telesno maso dosegajo tik pred zimo. Poleti je gamsova dlaka rumena do sivo rumena, pozimi pa temno rjava, skoraj črna. Značilno je obarvanje obraza s temno progo na obeh licih, ki je obkrožena s svetlejšo dlako. Temna proga postaja s starostjo bolj siva. Za gamse so značilni veliki in izredno prilagodljivi parklji, ki nudijo oporo in oprijem v skalnatem svetu ter globokem in poledenelem snegu. Od čutil imajo izredno dobro razvit voh in sluh, zelo dobro opazijo tudi vse premike v okolici, imajo pa slabšo globinsko ostrino. Koze z mladiči živijo v tropih, medtem ko so odrasli kozli praviloma samotarji. (Mehle, 2012)

Življenjsko okolje in prehranjevalne navade

V Sloveniji je gams dobro razširjen. Na splošno lahko rečemo, da ga v Sloveniji najdemo praktično povsod v visokogorju in sredogorju ter povsod, kjer prevladujejo skalnata tla z razgibanim reliefom. Gams spada med prežvekovalce, njegova prehrana pa je odvisna predvsem od življenjskega prostora in letnega časa. V vseh letnih časih so najpomembnejši vir hrane trave, zelišča, poganjki listavcev, iglavcev in grmičevja. (Mehle, 2012)

Razmnoževanje

Razmnoževanju pravimo prsk in traja od sredine novembra do sredine decembra. Gamsi spolno dozori v tretjem letu. V tem času je koza sposobna oploditve približno dva dni. V tem času se starejši kozli približajo tropu, kjer najmočnejši kozel brani trop pred drugimi samci in poskusi oploditi koze. V času boja močnih samcev lahko tudi mlajši kozli oplodijo koze. V času prska kozlom močno nabrekne žleza za rogi, s katerimi z drgnjenjem markira svoj položaj, izgubijo pa več kot 1/3 telesne mase (Mehle, 2012).

Slika 5: Koza in kozlič (Foto: T. Mlinšek)

Slika 6: Kozel (Foto: T. Mlinšek)

2.2.4. MUFLON (*Rupicapra rupicapra*)

Strukturni razredi:

- jagnjeta moškega spola (0 let)
- ovni 1-letni
- ovni 2- do 6-letni
- ovni 7- in večletni
- jagnjeta ženskega spola
- ovce 1-letne
- ovce 2- in večletne

Splošen opis

Muflon je v Sloveniji tujerodna vrsta, katere prva naselitev je potekala 1953 v dolini Kokre, nato pa so sledile še druge naselitve. Po glavnih telesnih značilnostih je podoben domači ovci. Tehta od 20 do 50 kg. Poleti je dlaka rdečkasto rjave barve, pozimi pa je temnejša. Pozimi imajo ovni na spodnji strani vratu daljšo dlako, ki jo imenujemo griva. Značilno obarvana je glava muflonov – bela lisa nad smrčkom, ki se s starostjo veča in širi proti očem. Ima izredno razvit voh in sluh, pa tudi zelo oster vid. So zelo previdni. (Mehle, 2012)

Življenjsko okolje in prehranjevalne navade

Prisoten je predvsem v srednjegorskih območjih, ki so porasla z gozdom in vmesnimi travniki. Najraje ima tople in sončne lege. Poleti se zadržuje na območju zgornje gozdne meje ali višje. Njihov glavni vir hrane so trave in zelišča, poleg tega pa plodovi gozdnega drevja, listje, popki ter poganjki, sadje in kulturne rastline. Z objedanjem poganjkov in lupljenjem gozdnega drevja lahko povzročajo škodo. (Mehle, 2012)

Razmnoževanje

Plodni postanejo v drugem letu starosti, nekatere ovčke postanejo plodne že prej. Razmnoževanje imenujemo prsk in se pojavlja od sredine oktobra do sredine decembra. Tropom se približajo ovni, ki so do sedaj živeli v svojih tropih in ovni samotarji. Potekajo boji za najmočnejšega ovna – rangiranje. Po rangiranju najmočnejši oven odpelje ovco, ki se goni stran od tropa in jo tam oplodi. Če se goni še ena ovca v tropu, jo lahko oplodi šibkejši oven.

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

Večina muflonk poleže v zadnjih dneh aprila ali maja. Praviloma poleže enega ali dva mladiča, ki že po nekaj urah sledita materi. Najmočnejše ovce lahko polegajo tudi jeseni. (Mehle, 2012)

Slika 7: Ovca in jagnje (vir: http://www.naturephoto-cz.com/muflon-picture_sl-12467.html)

Slika 8: Oven (vir: http://www.naturephoto-cz.com/muflon-picture_sl-12467.html)

2.2.5. DAMJAK (*Dama dama*)

Strukturni razredi:

- teleta moškega spola (0 let)
- lanščaki (1+ let)
- damjaki od 2- do 4-letni
- damjak od 5- do 8-letni
- damjaki 9- in večletni
- teleta ženskega spola (0 let)
- junice (1+ let)
- košute 2- in večletne

Splošen opis

Damjak je v Sloveniji tujerodna vrsta. Po 2. svetovni vojni pri nas ni bilo damjakov. Najprej so jih naselili v obori na Kočevskem (1965), pozneje so jih naseljevali tudi drugod v prosto naravo. Damjak je primerna vrsta za naseljevanje, ker je izjemno prilagodljiva, precejšnja pa je tudi odpornost proti zajedavcem in boleznim. Prenaša zelo velike koncentracije tudi v ograjenem okolju. V Sloveniji kot tujerodna vrsta ni ravno dobrodošel, saj s tem jemlje prostor in hrano domorodni divjadi in jo moti.

Zanj je značilna velika spremenljivost v barvi: od sive z belimi pikami, do popolnoma črne in bele ter z vmesnimi odtenki. Samec (jelen) nosi lopatasto rogovje in je večji od samice (košute), oba pa imata daljši rep. Damjak je približno za polovico lažji od navadnega jelena, odvisno od okolja. (Štrumbelj, 2012)

Življenjsko okolje in prehranjevalne navade

Damjaku ustrezajo ravninski ali gričevnati listnati in mešani gozdovi, ki so gosto porasli s podrastjo, travami, zelišči in grmičevjem. Optimalni pogoji zanj so, če je ob gozdnem robu ali v gozdu primeren delež pašnikov. Ustreza jim predvsem sredozemski tip gozda. Pase se podobno kot navadni jelen, vendar ne dela škode z lupljenjem drevja.

Damjak je pašna divjad, kot prežvekovalec sposoben izkoristiti tudi skromno in s celulozo bogato hrano. Prehransko je najmočneje vezan na gozd, kjer se hrani z grobovlaknato hrano,

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

---

kot so trave, zelišča in listi. (Štrumbelj, 2012)

Razmnoževanje

Parjenje damjakov se imenuje ruk damjakov in poteka oktobra. Sliši se jelen, ki ima okoli sebe zbrane košute, ostali tekmeči so tiho. Oglašanje je bolj podobno grgranju kot močnemu rukanju, ki je značilno za navadnega jelena. V drugi polovici junija košuta poleže praviloma le eno tele. (Štrumbelj, 2012)

Slika 9: Košuta in tele (vir: http://www.naturephoto-cz.com/damjak-picture_sl-14717.html)

Slika 10: Damjak (http://www.naturephoto-cz.com/damjak-picture_sl-14717.html)

2.2.6. DIVJI PRAŠIČ (*Sus scrofa*)

Strukturni razredi:

- ozimci (0 let)
- lanščaki (1+ let)
- merjasci (2+ let)
- ozimke (0 let)
- lanščakinje (1+ let)
- merjasci (2+ let)

Splošni opis

Prašiči imajo debelo kožo, poraslo z redko ščetinasto dlako rjavo umazane barve. Imajo najbogatejšo zbirko dišavnih žlez med parkljarji. Njihova značilnost je kalužanje v kalužah (blatnicah). So srednje veliki sesalci z dokaj kratkimi nogami, čokatim telesom in dolgo koničasto glavo. Podočniki (kaninski zobje) so spremenjeni v neprestano rastoče čekane, ki so še posebej pri velikih samcih vidni statusni simbol ter orodje in orožje (Leskovic, 2012). V sociološkem pomenu so divji prašiči družabna vrsta, ki živijo v tropih. Mladiči so tesno navezani na mater. Čez dan se divji prašiči zadržujejo v goščavah ter mladih in gostih nasadih, ponoči pa se odpravijo po hrano v gozd ali pa na njive, kjer povzročajo škodo z ritjem. Takšne škode skoraj ni mogoče preprečiti. Od čutil ima najboljše razvit voh, saj imajo v rilcu izjemno veliko vohalnih čutnic, kar mu omogoča odkrivanje hrane tudi globoko v zemlji. Ima dober spomin, zato lahko z vohom razlikuje bolj ali manj nevarne sledi. Dobro ima razvit tudi sluh. Slabše je razvit vid, velja pa tudi, da divji prašič ne zna razlikovati barv. (Krže, 2012)

Življenjski prostor in prehranjevalne navade

Divji prašiči so izjemno prilagodljiva vrsta, njihov življenjski prostor je večinoma mešani gozd, raznovrstni in prehransko bogati sestoji z globokimi humoznimi tlemi, pa tudi močvirja ter poplavne in s trstičjem porasli predeli. V biološkem in ekološkem pomenu so divji prašiči zelo pomemben člen v gozdu, saj se ob pojavu škodljivcev, ki za razvoj potrebujejo tla, prašiči hitro preusmerijo na ta prehranski vir. Tako je nevarnost gozdne škode zelo

zmanjšana.

Z ritjem prašiči mešajo zgornje zemeljske plasti ter tako izboljšujejo razmere za kaljivost in naravno pomlajevanje gozda.

Divji prašič je vsejed, ki se hrani večinoma z rastlinsko hrano, vendar potrebuje tudi živalske beljakovine. Uživa trave, detelje, zelišča, jagode, maline, gobe, korenike in gomolje, drevesne plodove (žir, želod in pravi kostanj), žita (na prvem mestu je koruza, pa tudi oves, rž, pšenica). Potrebe po živalskih beljakovinah zadostijo s polži, črvi, deževniki, žuželkami (najpogosteje majski hrošč), ličinkami, gosenicami, malimi glodavci (miši, voluharice), pospravi pa tudi talna gnezda in mladiče drugih vretenčarjev, tudi mladiče srnjadi. Hrani se z mrhovino vseh vrst. Divji prašiči, ki živijo v poplavnih predelih, pa se hranijo tudi z ribami ali školjkami. Razmerje med rastlinsko in živalsko hrano je 10 : 1. (Krže, 2012)

Razmnoževanje

Divji prašiči spolno dozori že med 8. in 10. mesecem starosti. Čas paritve se imenuje bukanje, medsebojno kruleče obnašanje ob paritvi pa renkanje. Bukanje se prične praviloma novembra in traja do konca januarja. V tem času se tropom pridružijo samotarski merjasci in se krvavo spopadajo za naklonjenost svinj. Brejost traja od 120 do 140 dni. Svinja pred poleganjem pripravi gnezdo iz vejevja, praproti, trave, listja in maha. Odrasla svinja poleže od 6 do 8 mladičev, mlajše svinje pa manj. Svinja mladiče doji približno 4 mesece. Že po dveh tednih mladiči začnejo spremljati mater pri iskanju hrane in se začnejo postopoma hraniti samostojno. (Krže, 2012)

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in poveza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

Slika 11: Svinja in ozimci (vir: http://www.primorski.it/stories/trst/197068_radovednei_zmotili)

Slika 12: Merjasec (vir: <http://www.zurnal24.si/merjasec-pogrizel-stiri-berlincane-clanek-171138>)

2.3 Načrtovanje v lovstvu

Pomembni zapisi oz. zakoni pri načrtovanju:

- Zakon o divjadi in lovstvu
- Odlok o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah
- Pravilnik o vsebini načrtov opravljanja z divjadjo

Pri načrtovanju sodelujejo:

- Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)
- lovske organizacije
- upravljavci lovišč in lovišč s posebnimi namenom
- Območno združenje upravljavcev lovišč (OZUL)
- predstavniki lokalnih skupnosti (občine, upravne enote ...)
- ostali souporabniki prostora (kmetijsko gozdarska zbornica, društvo lastnikov gozdov in kmetijskih zemljišč ...)
- Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (MKO)
- lovska inšpekcija

Načrtovanje na področju prostoživečih živali se izvaja na podlagi Zakona o gozdovih, Zakona o divjadi in lovstvu ter njunih podzakonskih aktov. Izdelani so bili 10-letni strateški dolgoročni dokumenti za posamezno lovsko gojitveno območje, ki so vključevali analizo preteklega in sedanjega stanja ter opredeljene cilje in ukrepe. Ti so predstavljali osnovo za nadaljnjo pripravo letnih lovskogojitvenih načrtov za posamezno lovsko gojitveno območje. Izdelan je bil tudi dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja, katerega veljavnost je potekla leta 2016. Vsebina poglavij je bila enaka kot v načrtih za lovsko gojitveno območje, le da so bila dodana poglavja, ki so obravnavala zavarovana območja in območja NATURE 2000. Vsako leto Zavod za gozdove Slovenije izdela lovsko upravljavske načrte za Lovskoupravljaljska območja, ki so podlaga letnim načrtom lovišč in lovišč s posebnim namenom. Obravnavano območje v raziskovalni nalogi se ravna po Letnem lovskoupravljaljskem načrtu za Pohorsko lovskoupravljaljsko območje. Načrti so napisani za

vsako lovskoupravljavsko območje posebej (Novomeško, Gorenjsko, Kočevsko-Belokranjsko, Notranjsko, Primorsko, Posavsko, Pomursko, Savinjsko-Kozjansko, Slovensko goriško, Triglavsko, Zahodno visoko kraško, Zasavsko, Kamniško-Savinjsko, Ptujsko-Ormoško).

Najpomembnejše vsebine načrta: opis lovskoupravljavskega območja in lovišč, življenjsko okolje divjadi (opravljeni ukrepi v preteklem letu in načrtovani ukrepi v tekočem letu, škode od divjadi ter vpliv rastlinojede divjadi na gozdne ekosisteme), živalske vrste (srna, navadni jelen, damjak, muflon, gams, divji prašič, lisica, jazbec, kuna belica, alpski svizec, navadni polh, pižmovka, poljski zajec, fazan, raca mlakarica, sraka, nutrija, šakal). V poglavju živalske vrste so za vsako divjad posebej opisane analiza preteklega upravljanja z divjadjo, ocena stanja populacije, prilagojeni cilji ter ukrepi in usmeritve (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016).

Podatki o populaciji stanja, ciljnih upravljanja in doseženih ukrepah so iz letnega lovskoupravljavskega načrta za Pohorsko lovskoupravljavsko območje, vendar so obravnavane lovske družine del tega območja, zato veljajo podatki tudi zanje.

2.4 Cilji pri upravljanju z divjadjo

Srnjad

Cilji pri upravljanju s srnjadjo so predvsem preprečitev večanja številčnosti, saj se s tem zagotovijo pozitivni trendi pri spremljanju biokazalcev pri srnjadi. Dosežen je bil dober delež odstrela srn 2+ (20 %) ter dobro spolno razmerje odvzema (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016).

Jelen

Jelenjad se obravnava v dveh ekoloških enotah: Pohorje in Koroška. Različna obravnava je smiselna zaradi različnih populacij, saj poseljujeta različno okolje, sicer pa populaciji težita k prostorski združitvi. Ker se populaciji obravnavata ločeno, so različni tudi cilji upravljanja. Ker sta populaciji naselili večinski del območja, se mora gostota jelenjadi znižati, da bo zagotovljena usklajenost z okoljem. Pomembno je, da se kljub odstrelu ohranjajo zdrave, vitalne odrasle živali. Zagotoviti je potrebno takšno socialno in starostno strukturo, katere posledica ne bo večanje številčnosti in prostorska širitev, ampak trajni, številčno majhen

odstrel. Najprej naj se odstrelijo teleta, junice in košute (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016).

Gams

Gams se je dobro razširil po celotnem območju in dosegel maksimum. Vsako nadaljnje širjenje bi pomenilo širitev v neprimerno življenjsko okolje, kar ni zaželeno. Cilj je upravljanje na takšen način, da se prepreči nadaljnja širitev, ohranjanje trenutne številčnosti, ki ne povzroča morebitnega izbruha garij ali širjenja bolezni (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016).

Divji prašič

Višina in struktura odstrela prašiča je bila v preteklih letih ustrezna. Številčnost niha zaradi prehranskih pogojev, vremenskih razmer in pogojev za lov v posameznem letu. Prostorsko in številčno se je populacija zmanjšala zaradi intenzivnega lova, s tem se je preprečila škoda, ki jih povzročajo divji prašiči. Problem predstavlja delež odvzema rodnega dela populacije, ker je premajhen, čeprav se je celoten odstrel povečal. Potrebno je preprečiti ponovno povečanje populacije, da se zmanjša tudi škoda na kmetijskih površinah. V populaciji niso zaželeni vodeče lanščakinje, cilj je povečati delež merjascev. Ker je pretežni del Koroške življenjski prostor gozdnih kokoši, prašič tukaj ni zaželen (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016).

Muflon

Upravljanje z mufloni izvajata LD Slovenj Gradec in LD Podgorje. Populacija muflonov je bila leta 1967 naseljena na Uršljo goro. Številčni odvzem zadnjih let kaže, da se populacija postopno manjša. Neupoštevanje usmeritev upravljanja je pripeljala do porušene spolne in starostne strukture. Na podlagi bioloških kazalcev (telesna masa, razvoj rogovja, spolna in starostna struktura ...) se ugotavlja, da je populacija slabo vitalna. Cilj je znižanje populacije na minimum in vzpostavitev takšne spolne in starostne strukture, ki vodi k izločitvi vrste, saj ta vrsta ni naravno prisotna, ampak je naseljena, kar lahko ima slab vpliv na ostale domorodne vrste (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016).

2.5 Opis Pohorskega lovskoupravljavskega lovišča

V ta del lovskoupravljavskega območja spadajo LD Dolič, LD Golavabuka, LD Gradišče, LD Podgorje, LD Slovenj Gradec in LD Mislinja.

Slika 13: Lovske družine v Mislinjski dolini (vir: lasten)

V tabeli 1 so prikazane površine posameznih lovišč v Mislinjski dolini.

Tabela 1: Površine lovišč v SG LGB

Ime lovišča	Površina (ha)		
	Skupna	Lovna	Nelovna
Dolič	2.921	2.797	124
Mislinja	3.266	3.067	199
Golavabuka	5.048	4.698	350
Gradišče	2.580	2.417	163
Podgorje	4.950	4.793	157
Slovenj Gradec	4.097	3.674	423

Nelovne površine so površine naselij in zaselkov, javni in zasebni parki ter pokopališča, otroška in športna igrišča, označena sprehajališča, kopališča, površine vseh javnih cest, prog, površine, na katere dostop ni dovoljen, površine vseh vrst obor (razen lovni), z ograjo obdani industrijski in drugi objekti in površine, kjer je iz naravovarstvenih razlogov trajno prepovedan lov na vse vrste divjadi.

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

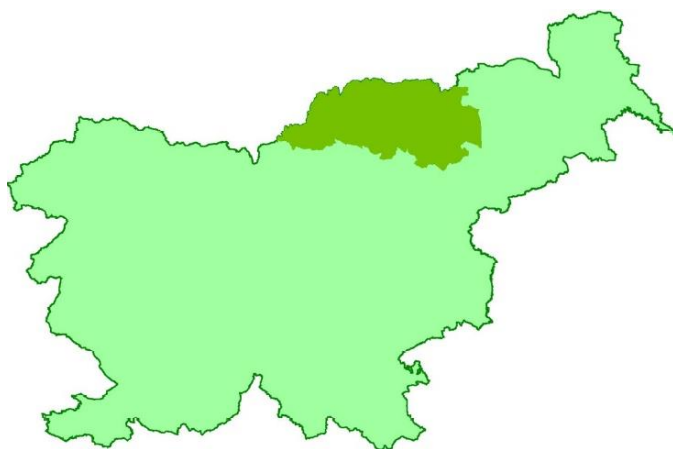
Med nelovne površine spadajo tudi vrtovi, nasadi, sadovnjaki, drevesnice in intenzivne kmetijske kulutre, ograjeni z ograjo, ki ne dovoljuje prehoda zajcu ali parkljasti divjadi (Zakon o divjadi in lovstvu, 2004).

Lovne površine so vse druge površine, vključno s tistimi, na katerih je zaradi ohranitve določenih vrst divjadi začasno prepovedano loviti (Zakon o divjadi in lovstvu, 2004).

Pohorsko lovskoupravljavsko območje je obsežen prostor, ki sega od Maribora na vzhodu, prek Pohorja in Kozjaka, Košenjaka, Uršlje gore, Smrekovca vse do Raduhe, Olševe in Pece na zahodu.

Na lovskoupravljalskem območju (v nadaljevanju LUO) prevladuje gozdnata krajina sredogorja z značilnimi celki, višji predeli pa imajo že značaj visokogorja. Delež kmetijskih zemljišč je zaradi zaraščanja v stalnem upadanju in znaša 23 %. Za območje je značilna velika spremenjenost gozdnih združb in zasmrečenost na zahodnem delu, ki pa proti vzhodu prehaja v naravnejše in z listavci bogatejše gozdne združbe.

V LUO je 23 lovišč v upravljanju lovskih družin in lovišča s posebnim namenom (LPN) Pohorje. LPN Pohorje daje LUO poseben pomen, saj zajema skoraj petino njegove površine. Je prostorsko zaokrožena celota in sega od okoli 900 m nadmorske višine pa vse do vrha Pohorja. Zajema osrednji življenjski prostor navadnega jelena in gamsa. LPN Pohorje sodeluje v različnih raziskovalnih programih s področja upravljanja z divjadjo. Celotno lovišče spada v predlagani Regijski park Pohorje, pretežni del pa tudi v območje NATURA 2000 (vir: Letni načrt za VI. Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2013).

Slika 14: Položaj Pohorskega upravljalskega lovišča v Sloveniji (vir: Letni lovskoupravljavski načrt za Pohorsko lovskoupravljavsko območje za leto 2016)

2.6 Povož divjadi

Število povožene divjadi v zadnjih letih

Beleženje natančnih podatkov o številu trkov vozil z divjadjo in ostalimi vrstami prostoživečih živali v svetu ne obstaja, v Sloveniji so ti podatki precej natančni. Beležijo se predvsem trki vozil s parkljasto divjadjo (srnjad, jelenjad, gams, muflon in divji prašič). Ti podatki so zaradi zelo dobre organizacije lovstva v naši državi bistveno zanesljivejši kot v večini drugih evropskih držav. Lovci registrirajo praktično vse povožene osebkke visoke divjadi z izjemo tistih, ki so z mesta trka odtujeni (in teh ni tako malo). [1]

V zadnjih letih je vsako leto v Sloveniji registriranih med 5.000 in 6.500 povoženih osebkov visoke divjadi (v veliki večini primerov gre za srnjad), torej v povprečju skoraj 20 na dan. Samo v letu 2014 je bilo, npr., v tistih loviščih, s katerimi upravljajo lovske družine in ki pokrivajo okrog 90 % Slovenije, na cestah registriranih povoženih 4.908 osebkov srnjadi, 101 divjih prašičev, 82 osebkov jelenjadi, 7 damjakov, 6 gamsov in en muflon. [1]

Trendi za manjši povoz

Do pred nekaj let je v Sloveniji, podobno kot tudi drugje v Evropi, število povožene divjadi oz. prostoživečih parkljarjev iz leta v leto naraščalo, kar je bila posledica gradnje novih prometnic (zlasti cest) in posledično gostejšega cestnega prometa, pa tudi vedno večjih hitrosti vozil na cestah, ponekod in za nekatere vrste (npr. divji prašič) pa tudi naraščajoče številčnosti teh vrst. Po letu 2010 je po podatkih lovskih organizacij zaznano zmanjševanje povoza srnjadi; če je bilo v loviščih, ki so v upravljanju lovskih družin, v letu 2010 registriranih povoženih 5.663 osebkov srnjadi, se je kasneje to število stalno zmanjševalo in je bilo v letu 2014 po dolgem času zopet manjše od 5.000 osebkov (4.908). Zmanjšanje števila povožene srnjadi v zadnjih letih je verjetno posledica intenzivnega izvajanja zaščitnih ukrepov na najbolj problematičnih odsekih slovenskih cest, ki jih je s pomočjo finančnih sredstev Direkcije RS za ceste izvajal Inštitut za ekološke raziskave ERICO Velenje. V zadnjih treh letih je zmanjšanje povoza srnjadi lahko tudi posledica nekoliko spremenjenega upravljanja s to vrsto oz. intenzivnejšega odstrela samic (srn). [1]

Slika 15: Prometni znak za opozarjanje divjadi na cesti (vir: <http://vsebovredn.triglav.si/na-poti/najbolj-pogosta-vprasanja-o-trku-z-divjadjo>)

Najpogosteje povožena vrsta visoke divjadi

Podatki za Slovenijo kažejo, da je izmed velikih vrst prostoživečih živali na cestah najpogosteje prisotna srnjad, ki izmed registrirane povožene velike divjadi predstavlja več kot 95 % primerov. To je seveda posledica dejstva, da je to najpogostejša in splošno najbolj razširjena vrsta visoke divjadi. Njena večja izpostavljenost povozu je tudi posledica ekoloških značilnosti vrste: je dobro prilagojena na življenje z ljudmi in je zato pogosta tudi v primestni krajini; je vrsta gozdnega roba, ki najde najboljše življenjske razmere v okolici cest; aktivna je zlasti v času večernega in jutranjega mraka, ko je vidljivost najslabša, gostota prometa pa največja; je teritorialna vrsta, zato se zlasti spomladi živali intenzivno preganjajo, posledično tudi pogosto nekontrolirano prečkajo ceste; izmed vseh vrst parkljarjev je zaradi življenja v bližini naselij najbolj izpostavljena negativnim pritiskom in preganjanju zaradi sodobnih oblik rekreacije in potepuških psov; cest ne prehaja na stalnih poteh oz. stečinah, kjer bi lahko bili vozniki pripravljene, temveč jih prečka na zelo različnih mestih ... V nasprotju s srnjadjo je jelenjad precej bolj vezana na strnjene gozdove in ne živi v bližini ljudi; aktivna je predvsem ponoči, ko je promet precej manj intenziven; živi v večjih tropih, ki prehajajo ceste bistveno bolj kontrolirano in na znanih mestih, zato lažje izvedemo nekatere tehnične ukrepe za zmanjšanje povoza. [1]

Spremembe v obnašanju živali glede na promet

Živali se na sleherno motnjo, tudi na promet, prilagodijo in navadijo. Tako lahko pogosto vidimo srnjad, ponekod tudi damjaka, ki se pase v neposredni bližini cest. Opažamo tudi, da imajo živali, ki živijo ob prometnih cestah, bistveno manjši strah pred bližajočim se vozilom kot tiste, ki živijo v bolj odmaknjenih območjih. Nekatere vrste so tudi »ugotovile«, da imajo od prometa številne, zlasti prehranske koristi. Tako so znani primeri sivih vran, ki izkoriščajo promet tako, da pred vozila spuščajo orehe, ki jih avtomobili zdrobijo, vrane pa se nato z njimi prehranjujejo. Ob vseh slovenskih avtocestah lahko vidimo številne kanje, ki sedijo na stebričkih ograje, med sabo oddaljene nekaj 100 m, in čakajo na lahek plen, tj. na povoženega ptiča, malega sesalca ali kakšno dvoživko. Čeprav ob tem tudi kakšna kanja izgubi življenje zaradi trka z vozilom, je za vrsto izguba posameznega osebka vendarle zanemarljiva v primerjavi s koristmi, ki jih ima zaradi energetske nepotravnega načina prehranjevanja. [1]

Ravnanje ob trku z divjadjo

Še bolj bistveno je, kako ravnati, da do trčenja ne pride. Zavedati se moramo, da je pri trku vozila in divjadi zgolj človek razumno in predvidljivo bitje, ki lahko trk prepreči, divjad ga nikakor ne more. Pri tem je pomembno, da upoštevamo vso prometno signalizacijo, saj so znaki, ki opozarjajo na prisotnost divjadi na cestah, postavljeni z velikim premislekom. Vozniki morajo upoštevati tudi dejstvo, da zlasti v obdobju jutranjega in večernega mraka obstaja veliko tveganje, da bodo cesto prečkali srna ali srnjak, ponoči tudi jelen ali divji prašič. Še zlasti moramo biti previdni tam, kjer je cesta zgrajena na območju gozdnega roba, najbolj problematično pa je obdobje med aprilom in junijem, čeprav lahko divjad na cesto zaide tudi v drugih letnih časih.

V primeru, da do neljubega dogodka vendarle pride, moramo najprej poskrbeti za lastno varnost, saj se največ težjih nezgod in poškodb zgodi ne zaradi samega trka z divjadjo, temveč reakcij po trku. Po označitvi kraja dogodka je zelo zaželeno, da o tem obvestimo policijo ali pa regijski center za obveščanje (113), ki bo kasneje o tem obvestil pristojno lovsko organizacijo. Seveda se moramo zavedati tudi dejstva, da je divjad lastnina države, zato je

kakršnokoli odnašanje trupla povožene divjadi z mesta trka kaznivo dejanje in se šteje za krajo z vsemi neljubimi posledicami. [1]

ZAPISNIK štev.: .....
o najdbi in odstranitvi poginule divjadi

Dne ....., ob uri ....., je bila LD obveščena o najdbi poginule divjadi v kraju/na kmetiji ....., geotočka Q xxyy: .....

Vrsta divjadi: .....; spol: .....; ocena starosti: .....

telesna teža bruto: .....; telesna teža neto .....

bolezensko stanje ali poškodbe: .....

vzrok odvzema ali domneva pogina: .....

oplojenost da - ne; iskanje s krvosledcem da - ne; vodnik: .....

Poginulo divjad je odstranil član LD: .....

Materialni dokaz: - trofeja - čeljust - fotografija - zapisnik policije – brez ;

Postopek s poginulo divjadjo:

1. pokopana, meso neuporabno, pokop opravil: .....

2. namenjena za prehrano psa – kupec: .....

3. oddana na veter. postajo ..... dne: ....., potrdilo štev.: .....

4. oddana higieniški službi ..... dne ....., potrdilo štev.: .....

(ustrezno besedišče podčrtaj ali obkroži, vpiši vse podatke, ki so na voljo)

Komisija LD:

Prevzemnik divjadi: .....

Usposobljena oseba
ali gospodar LD: .....

Član LD: .....

Slika 16: Zapisnik o povoženi divjadi v LD Dolič (vir: lasten)

Najpogostejše posledice pri trku z visoko divjadjo

Nevarnejše kot trk so posledice kasnejših nepremišljenih dejanj, zadrževanje ob cesti ali morda celo dotikanje poškodovane živali, ki lahko seveda v smrtnem strahu odreagira na nepredvidljiv način. Za Slovenijo podatkov o poškodovanih osebah zaradi trkov z divjadjo ne poznamo, v Evropi pa je bilo konec prejšnjega stoletja po nekaterih podatkih zaradi trkov z divjadjo poškodovanih 30.000 oseb, 300 pa jih je izgubilo življenje. Zanimarjiva ni tudi gospodarska škoda, ki po novejših, celovitih ekonomskih analizah znaša okrog 2.000 EUR na posamezen trk (pri tem so poleg materialnih stroškov na vozilih in izgube divjačine upoštevani tudi vsi posredni stroški, med katerimi so največji stroški zdravljenja poškodovanih oseb in izguba njihove opravilne sposobnosti). Upoštevaje povprečno število povoženih parkljarjev v Sloveniji pomeni, da je letni strošek zaradi trkov vozil z divjadjo v Sloveniji nekje med 10 in 15 milijonov EUR, kar je seveda zelo visoka številka. [1]

Najpogostejši vzroki za trk

Eden najpomembnejših vzrokov, ki vodijo v trke vozil z divjadjo, je nepotrebno vznemirjanje divjadi, ki zato panično beži prek cest. Pri tem so zlasti problematične nekatere sodobne oblike rekreacije (npr. vožnja z različnimi vozili v naravnem okolju), še zlasti pa spuščanje psov v naravo. Ravno potepuški psi so eden glavnih vzrokov za povoz prostoživečih parkljarjev, kar smo večkrat dokumentirali tudi s snemanjem obnašanja živali ob cestah. Zagotovo bi bilo v prihodnje smiselno dopustiti, da se takšni posnetki uporabijo tudi v sodnih postopkih za izterjavo pravičnih odškodnin od dejanskih krivcev za prometne nezgode. [1]

Slika 17: Žrtev povoza (Foto: T. Mlinšek)

2.7 Gozdarstvo v Mislinjski dolini

V Mislinjski dolini prevladuje silikatna matična podlaga (77 % površine), kjer so se razvile različne oblike kislih rjavih tal, rankerja je malo. Na karbonatni matični podlagi so se razvila rjava pokarbonatna tla ali rendzine. Področja s silikatno matično podlago so slabše prepustna za vodo, zato se je na njih razvilo bogato omrežje površinskih vodotokov, ki imajo pogosto hudourniški značaj. Na področjih s karbonatno matično podlago je površinskih vod manj, pogosto se pojavljajo vodni izviri.

2.7.1 Gozdnatost

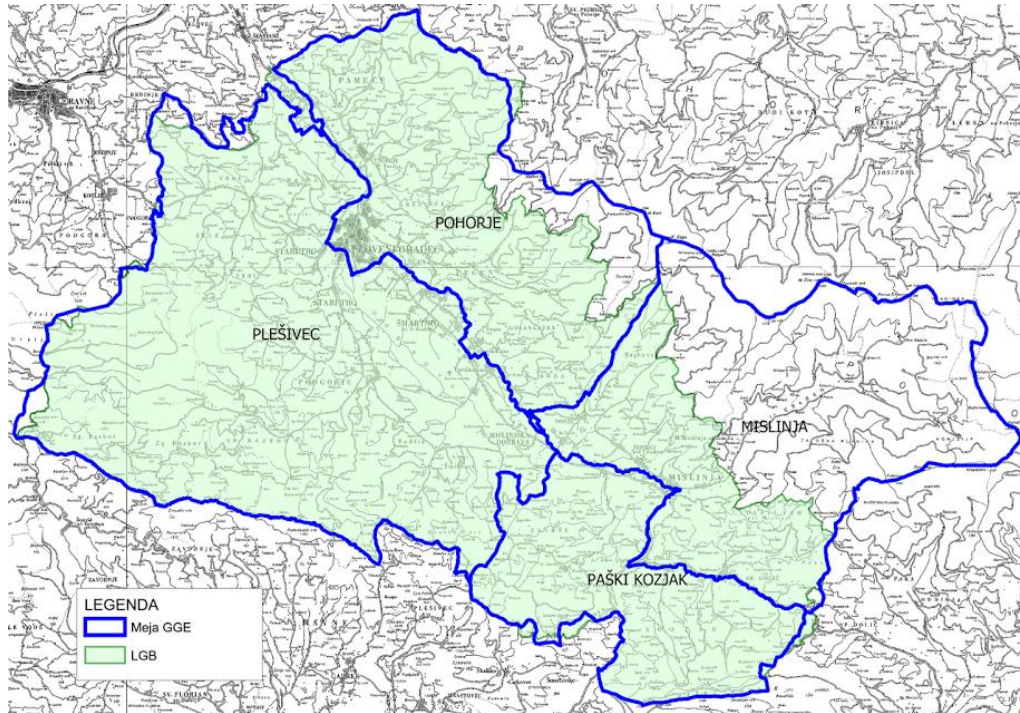
Površina LGB je 22.862 ha, od tega 13.614 ha ozdov. Goznatost v območju je 59,6 %. Prevladujejo rastišča bukovih gozdov, ki so kartirana na 56 % površine, rastišča jelke in smreke so kartirana na 29 % površine ter rastišča jelke in bukve na 9 % površine. Zaradi antropogenih vplivov v preteklosti je drevesna sestava gozdov v primerjavi z naravnim stanjem močno spremenjena.

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

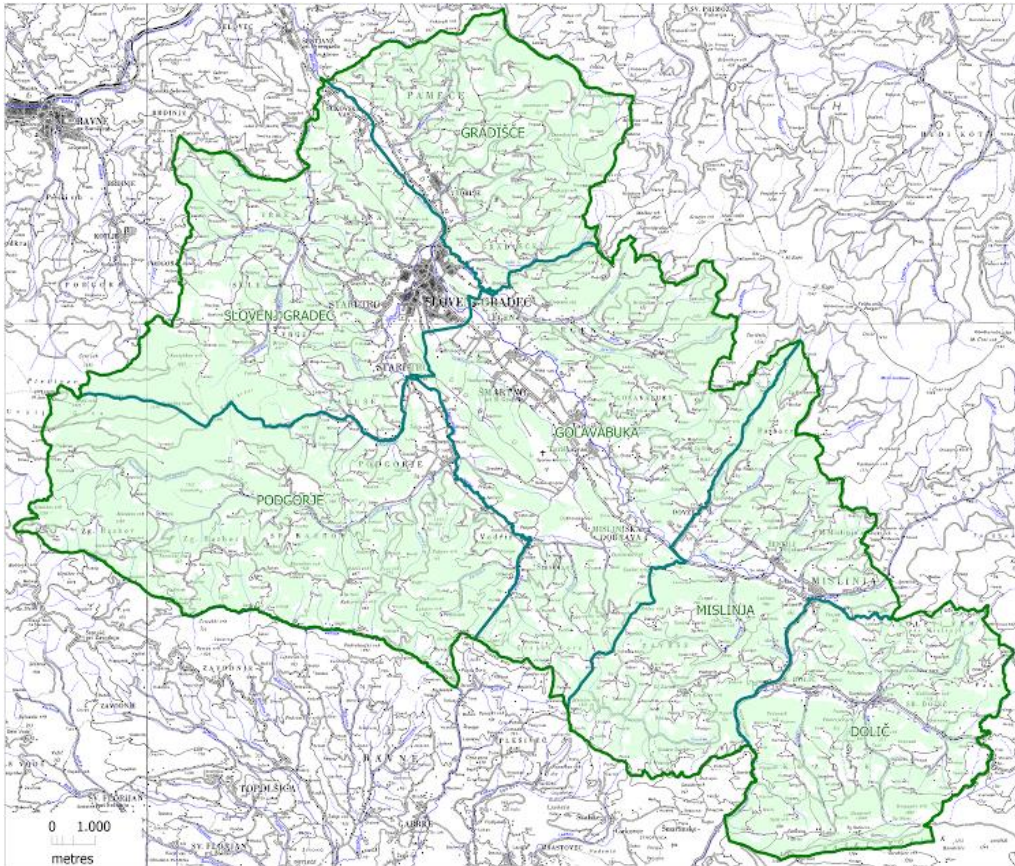
Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

Delež iglavcev je nekoliko večji od 86 %. Prevladuje smreka (69 %), od iglavcev so evidentirani še jelka (4 %), bor (8 %) in macesen (4 %). Med listavci prevladujejo bukev (11 %) in plemeniti listavci (3 %). Vseh ostalih drevesnih vrst je manj kot 1 %.

V zgradbi razvojnih faz prevladujejo debeljaki (61 %), ki jih je glede na izračunano modelno stanje 29 % preveč, vseh ostalih razvojnih faz v primerjavi z modelnim stanjem primanjkuje.

Slika 18: Gozdno gospodarske enote v Mislinjski dolini (vir: lasten)

Slika 19: Gozdnatost v Mislinjski dolini (vir: lasten)

Trenutno stanje vlak (01/17):

- obstoječe vlake 1.357 km
- načrtovane vlake 70 km

2.7.2 Temeljni problemi in usmeritve pri gospodarjenju z gozdom

Spremenjena drevesna sestava gozdov

V vseh razvojnih fazah je potrebno pospeševati rastišču primerno sestavo drevesnih vrst. [2]

Slaba izkoriščenost proizvodno najbogatejših rastišč

Intenziteto ukrepanja je potrebno prilagoditi proizvodni sposobnosti rastišč in razvojni dinamiki sestojev. [2]

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

Nepomlajevanje visokogorskih sestojev

Z ukrepi umetne obnove je potrebno zagotoviti oblikovanje inicialnih jeter pomladka. Za obnovo pripravljene površine je potrebno zavarovati pred obžiranjem prostoživečih živalskih vrst (zaščita z ograjami.). [2]

Poškodbe gozdov zaradi emisij

V sestojih je potrebno pospeševati rastišču primerne vrste, ki so odpornejše na onesnaženost ozračja (predvsem listavci) in zagotavljajo boljšo mehansko in ekološko stabilnost sestojev.

Slika 20: Poškodovan gozd (vir: <http://www.rtvsl.si/slovenija/ujma-povzrocila-za-129-milijonov-evrov-skode-na-infrastrukturi/330308>)

Zaraščanje višje ležečih kmetijskih površin in gorskih planj

V gozdni in gorski gozdni krajini je potrebno preprečiti zaraščanje negozdnih površin, ki so pomembne kot del življenjskega prostora prosto živečih živalskih vrst (biotopska funkcija) in z vidika ohranjanja kulturne krajine (funkcija varstva naravne in kulturne dediščine). Intenziteto vzdrževanja gozdnih prometnic je potrebno prilagoditi načinom njihove rabe

(zgolj gozdna proizvodnja ali povezovanje kmetij z dolino) in pripraviti strokovno utemeljitev za potrebo po večjih sredstvih za vzdrževanje cest.

Velik delež ročnega spravila gozdnih sortimentov

Zagotoviti je potrebno optimalne pogoje za racionalno pridobivanje gozdnih sortimentov v vseh gozdovih (optimalna odprtost gozdov) in primerno izobrazitev lastnikov gozdov o prednostih optimalnih načinov spravila. [2]

2.8 Življenjsko okolje divjadi

Gozd je najbolj ohranjeno življenjsko okolje za divjad. Na tem območju močno prevladujejo gozdovi (68 %) v primerjavi z drugimi rabi zemljišč, zato ima divjad dokaj ugodne življenjske pogoje. Osnovno načelo pri vlaganju v življenjsko okolje divjadi je sonaravno upravljanje z njenim življenjskim okoljem. To narekuje več vlaganja v ohranjanje in izboljšanje prehranskih in bivalnih razmer, ki mora biti še posebej izraženo v zasmrečenih območjih v višjih legah, kjer so življenjski pogoji za živalski svet slabši. Lovske organizacije si morajo tudi v bodoče prizadevati pridobiti čim več primernih objektov, kjer bodo lahko izvajali ukrepe ohranjanja in izboljšanja prehranskih in bivalnih razmer divjadi.

2.8.1 Ukrepi v življenjskem okolju divjadi

Biomeliorativni ukrepi

- Vzdrževanje travnikov in pašnikov v gozdnem prostoru (košnja, gnojenje travnikov in priprava pasišč)
  - Košnja: Na travnikih in pašnikih količina dostopne hrane za rastlinojedo parkljasto divjad nekajkrat presega (do 10-krat) živalim dostopno povprečno količino v gozdovih. Prepogosta raba in prepogosto gnojenje na splošno negativno vplivata na raznovrstnost travne ruše. Za čim večjo pestrost travnikov je priporočena košnja največ dvakrat letno. Travniki, košeni enkrat na leto (senožeti), v času, ko semena trav že dozori, so s številnimi cvetovi zelo priljubljena pasišča srnjadi.

- Gnojenje travnikov: Z gnojenjem travnikom povečujemo pridelek zelene biomase, vendar s tem ne smemo pretiravati. Poudarek naj bo na uporabi hlevskega gnoja. Zaradi bogatih travišč je priporočljivo gnojenje travnikov le enkrat na 3–5 let. Na travnikih se na splošno število vrst premosorazmerno manjša s količino vnesenih hranil in številom košnje.
- Priprava pasišč: Velike količine hrane so živalim dostopne tudi na poljih in njivah. V gozdovih je v času pomladitve sestoja količina hrane največja. Kmalu po poseku sestoja se količina hrane prične povečevati. Z odraščanjem sestojev se z zapiranjem sklepa krošenj dotok svetlobe in toplote zmanjšuje, posledično pa se manjša količina zeliščnega, grmovnega in polnilnega sloja in s tem tudi količina hrane za rastlinojedo divjad. Delež lesnatih delov rastlin je največji na površini, ki je pokrita z mladjem. Med letom se količina in kakovost hrane zelo spreminjata. V gozdovih so količinske spremembe manjše kot na travnikih, pašnikih in njivah. V jesenskem času se v gozdovih poveča količina plodov (kostanj, želod, žir ...), ki so za številne vrste pomemben vir za tvorbo maščobnih rezerv za prihajajočo zimo.
- Vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov: Gre za površine, ki so pretežno porasle z grmovnim rastlinjem in so pomembne za prehranjevanje, kritje, mesta za razmnoževanje in vzrejo mladičev divjadi različnih vrst. Grmišča nastajajo s postopnim zaraščanjem travišč na prehodu med travnikom ali pašnikom in gozdom. Ohranjamo in vzdržujemo jih lahko tudi v gozdu. Namen vzdrževanja grmišč je ohranjati dostopnost do popkov, poganjkov in listov za prehrano rastlinojede divjadi in za zagotavljanje kritja različnim živalim. Vzdrževati pričnemo, ko večina popkov, poganjkov in listov ni več dostopna za rastlinojedo parkljasto divjad. Med vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov štejemo tudi periodično čiščenje pašnikov, na katerih zaradi zaraščanja z gozdnim drevjem in grmovjem košnja ni več mogoča, pač pa sta na takšnih površinah omogočena paša in objedanje poganjkov.

- Vzdrževanje gozdnega roba: Gozdni rob je prehod iz gozda na travnik, pašnik ali njivo in je biotop, ki je zaradi robnega učinka zelo pomemben za vrstno pestrost. V njem živijo številne vrste, značilne za oba ekosistema, za gozd in travnik ali pašnik. V njem so pogosto tudi številne plodnosne vrste, ki so prav tako pomembne za divjad. V okolju, kjer živijo rastlinojedi parkljarji, povečuje njihove prehranske možnosti, pa tudi možnosti kritja. Pravilno oblikovan gozdni rob naj bi bil visok eno povprečno sestojno višino, stopničast in večslojen. Poraščen mora biti z različno visokim in gostim grmovjem.
- Vzdrževanje mokrišč, kaluž in drugih vodnih virov: Mokrišča, kaluže in drugi vodni viri so pomembni za divjad, še posebej na področjih, kjer primanjkuje vodnih virov. Pomembni so predvsem za jelenjad in divjega prašiča, pa tudi za življenje drugih živalskih vrst (žuželke, ptice ...). Vzdržujemo jih tako, da ohranjamo njihov namen in naraven videz.
- Sajenje in vzdrževanje plodonosnih vrst: Plodonosne drevesne vrste so pomembne za divjad in tudi za druge zavarovane živalske vrste. Med drevesnimi vrstami so za divjad najpomembnejši kostanj, hrast in bukev. Njihovi plodovi so pomembna hrana predvsem za parkljasto divjad za pridobivanje maščobnih rezerv (tolšče). Pomembne so tudi vse vrste divjega sadja (lesnika, drobnica in divja češnja). Upravljalci lovišč morajo aktivno pristopiti k vzdrževanju odraslih, a nevzdrževanih dreves na opuščeni in zaraščajočih površinah, ki že rodijo plodove.

Biotehnični ukrepi

- Krmljenje divjadi:
  - Zimsko krmljenje se izvaja zaradi zmanjšanja pritiska divjadi na naravne prehranske vire in tvorbo energijske rezerve v času prehranske ožine. S tem ukrepom se divjad v obdobju leta, ko nastopi prehranska ožina, prostorsko zadržuje v predelih zimovališč.

- Preprečevalno krmljenje se izvaja le za divjega prašiča v časovno omejenem vegetacijskem obdobju zaradi zadrževanja živali v predelih, kjer so manjše možnosti za nastanek škode na kmetijskih površinah.
- Privabljalno krmljenje se izvaja zaradi privabljanja divjadi zaradi odstrela. Privabljalno se krmi navadnega jelena, muflona in divjega prašiča.

Slika 21: Solnica (Foto: T. Mlinšek)

- Obdelava krmnih in obdelovalnih njiv: Prvenstveno so namenjene jelenjadi in divjemu prašiču. Pomagajo zmanjševati pritisk jelenjadi na naravno rastje, zato so dobrodošel pripomoček v uravnavanju usklajenosti jelenjadi z okoljem in jih ne omejujemo po obsegu, pač pa le lokacijsko usmerjamo. Na njivah je zaželena uporaba predvsem domorodnih vrst kulturnih rastlin, uporaba nekaterih tujerodnih (topinambur) pa ni zaželena. Krmne njive zasajamo za poletno ali zimsko hrano divjadi.

Na krmnih njivah za jelenjad sadimo različne vrste krmnega ohrovta. Jelenjad se rada pase tudi na krmnih njivah z mlečnim ovsom, ki ga pozneje lahko požanjemo in ga polagamo pozimi. Za divjega prašiča lahko namensko sejemo oves ali koruzo. Še posebej mlečna koruza je zanje zelo privlačna. Krmne njive so za divje prašiče zaželeno v smislu zmanjšanja škode na travnih rušah.

- Tehnični in kemični ukrepi za preprečevanje škode od divjadi in na njej: Z večjim nadzorom in sodelovanjem vseh odgovornih institucij (pristojne inšpekcijske službe, policija, lovci, gozdarji ...) moramo zmanjšati negativne vplive na divjadi (vožnja v naravnem okolju, nabiralništvo v gozdnih rezervatih, rekreativne dejavnosti v mirnih conah ...) in zagotoviti mir, ki zmanjšuje porabo energije in s tem porabo hrane. S postavitvijo smerokazov, informativnih tabel se usmerja obiskovalce v želeno smer. Dodatno se predvideva preprečevanje škode od divjadi tudi z uporabo tehniških in kemičnih sredstev tako v gozdu kot tudi na kmetijskih površinah. V zimovališčih jelenjadi se poleg ostalih ukrepov priporoča tudi sodelovanje upravljalcev lovišč in LPN ter lastnikov pri premazih debel najbolj ogroženih sestojev.

2.9 Odvzem divjadi glede na vrsto visoke divjadi

Odvzem divjadi delimo na odstrel, nenaravne in naravne izgube. Med nenaravne izgube štejemo povoz na cestah in železnicah, krivolov, pokos, pse in drugo. Med naravne izgube pa štejemo bolezni, zveri, ujede in drugo.

Tabela 2: Odvzem srnjadi glede na vrsto odvzema

Leto	Odstrel	Povoz	Psi	Pokos	Krivolov	Drugo	Bolezen	Zveri	Neznano
2005	580	93	13	22	1	1	19	0	19
2006	245	92	74	31	6	2	37	0	66
2007	413	81	26	34	9	4	4	0	39
2008	508	53	31	27	2	4	4	1	17
2009	541	41	21	37	1	3	7	0	17
2010	533	65	17	36	3	4	2	1	13
2011	584	74	14	51	0	4	5	0	27
2012	655	63	6	12	0	15	1	0	24
2013	556	99	26	23	4	30	5	0	24
2014	495	89	6	28	1	17	7	1	16
2015	635	60	10	17	3	16	0	0	24

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

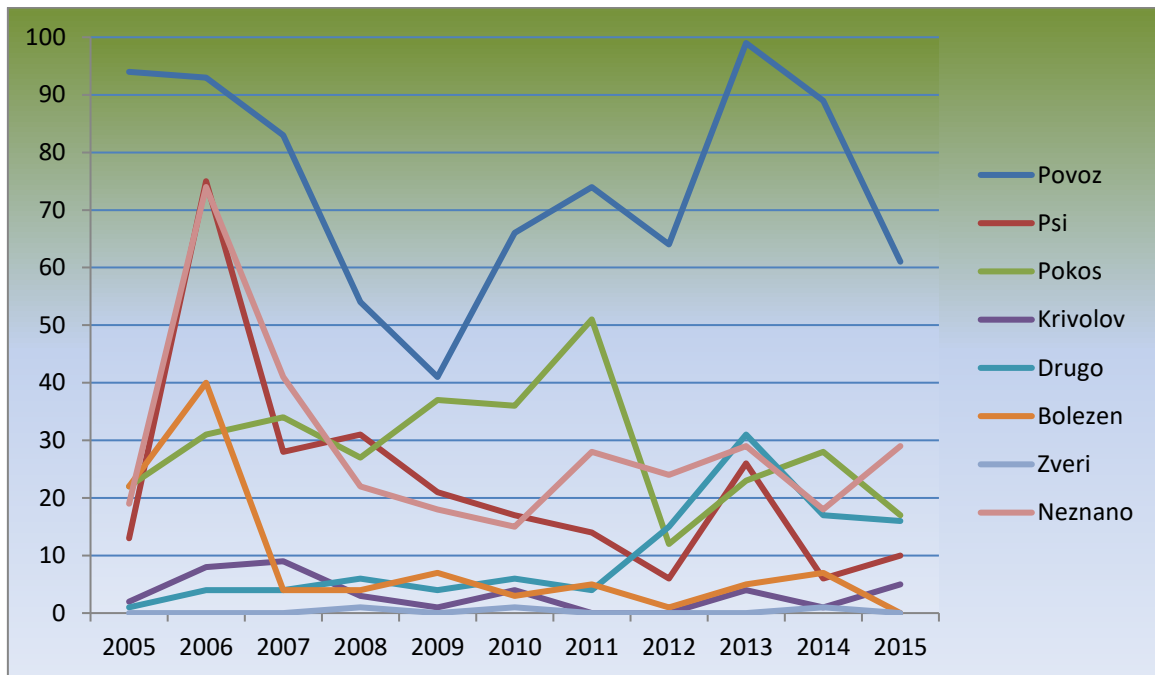
Tabela 7: Celoten odvzem vseh vrst divjadi glede na vrsto odvzema

Leto	Odstrel	Povoz	Psi	Pokos	Krivolov	Drugo	Bolezen	Zveri	Neznano
2005	775	94	13	22	2	1	22	0	19
2006	338	93	75	31	8	4	40	0	74
2007	535	83	28	34	9	4	4	0	41
2008	628	54	31	27	3	6	4	1	22
2009	661	41	21	37	1	4	7	0	18
2010	653	66	17	36	4	6	3	1	15
2011	742	74	14	51	0	4	5	0	28
2012	779	64	6	12	0	15	1	0	24
2013	654	99	26	23	4	31	5	0	29
2014	632	89	6	28	1	17	7	1	18
2015	747	61	10	17	5	16	0	0	29
SKUPAJ	7144	818	247	318	37	108	98	3	317

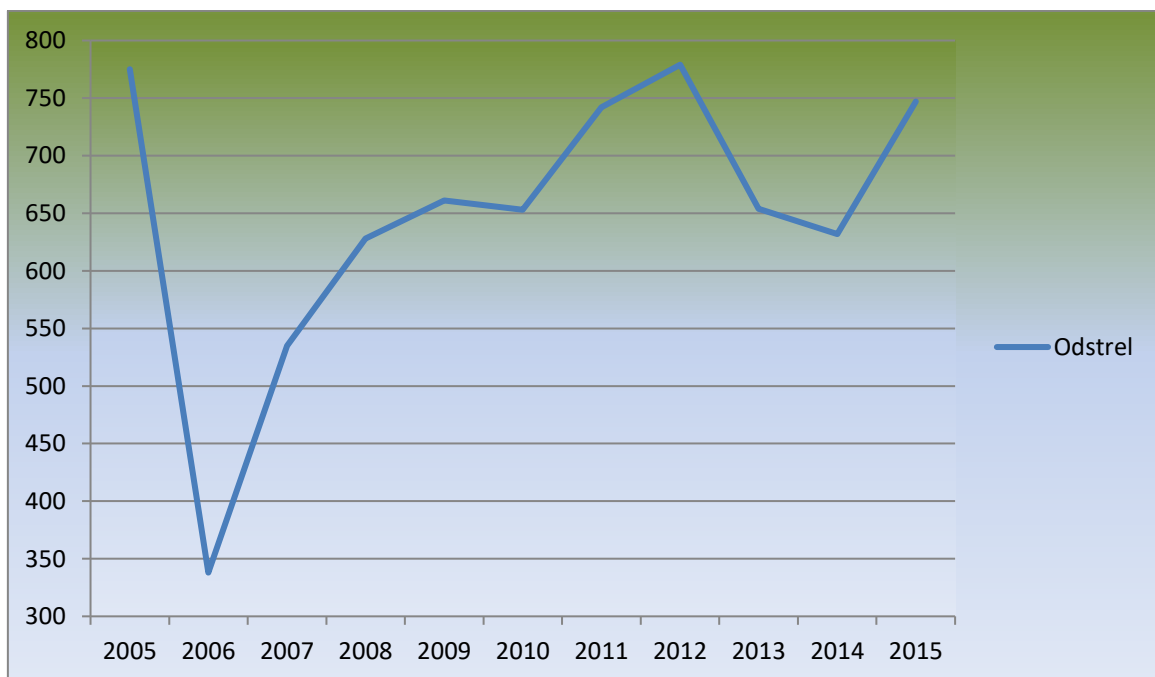
V zadnjih desetih letih je bilo na območju Mislinjske doline odvzetih 9090 osebkov visoke divjadi. Največji delež odvzema je predstavljal odstrel (78 %), v prometu pa je bilo povožene 9 % visoke divjadi.

T. Mlinšek, Vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na odvzem visoke divjadi v Mislinjski dolini v zadnjih 10 letih

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Strojna šola Velenje, 2017

Graf 1: Odvzem glede na vrsto odvzema, razen odstrel

Graf 2: Odvzem visoke divjadi glede na odstrel

2.10 Intervju z Zdravkom Miklašičem, dipl. inž. gozd.

Zdravko Miklašič je zaposlen na Zavodu za gozdove Slovenije (ZGS), kjer sodeluje pri načrtovanju odstrela divjadi ter ukrepov v življenjskem oklju divjadi. Za leto 2016 pa je bil izbran za "naj delavca" ZGS (Zavod za gozdove Slovenije) OE (območne enote) Slovenj Gradec.

Z intervjujem sem pridobil pomembne podatke za potrditev oz. ovržbo prve in druge hipoteze.

Slika 22: Intervju z Zdravkom Miklašičem, dipl. inž. gozd. (Foto: D. Mlinšek)

Zastavil sem mu naslednja vprašanja:

- Kako ocenjujete stanje številčnosti divjadi na območju LD Dolič, LD Gradišče, LD Mislinja, LD Podgorje, LD Slovenj Gradec in LD Golavabuka?

"Pri srnjadi smo v preteklosti zaznali, da so odvzemi po loviščih dokaj različni glede na primerne življenjske razmere za divjad in eden izmed ciljev, ki smo si ga zadali, da primerljiva lovišča po kakovosti življenjskega okolja dosegajo primerljiv odvzem. V zadnjih 10 letih smo to zagotovo dosegli in povečal se je načrt za odvzem in tudi realizacija odvzema srnjadi. V preteklosti se je namreč pokazalo, da je bil ostali odvzem dokaj visok. V zimi 2006 je bilo v lovskoupravljalnem območju Pohorje ostalega odvzema 46 %, kar je bilo bistveno preveč in to je bil pokazatelj, da je populacija srnjadi

previsoka in ni usklajena z okoljem. To je privedlo do povišanja načrta za odstrel, kar se je kasneje pokazalo za pravilno odločitev. Opazili smo, da je spolna struktura pri srnjadi porušena, odvzem srn 2+ je bil večji od ostalega odvzema pri srnjakih 2+. Z vezavo odstrela srnjakov 2+ in srn 2+ smo dosegli, da se je povečal delež odstrela srn 2+ in se zmanjšal delež ostalega odvzema. Sedaj ugotavljamo, da prihaja do naraščanja številčnosti, kar kaže odvzem po posameznih loviščih, kjer je načrt realiziran 100 %. Pri jelenjadi ugotavljamo, da se širi. Gre za težnjo, da se želi pohorska vrsta jelenjadi združiti s savinjsko-karavanško. Ugotavljamo, da se jelenjad širi prostorsko in tudi številčno, saj je bilo v letu 2015 odvzetih največje število osebkov te vrste. S povečanjem števila se je povečala tudi škoda na kmetijskih površinah zaradi lupljenja dreves, pikanja bal ... Zagotovo je premalo odvzema košut 2+, preveč posegamo v razred telet. Za gamsa lahko povem, da se vsi upravljalci držijo svojih smernic, da se ne zaznava večanje številčnosti, da biokazalci ne kažejo negativnih trendov, da ni bilo prisotnih standardnih gamsovih bolezni, recimo garij, parazitiranosti, gamsje slepote ... Pri divjem prašiču so nastale konfliktna situacije predvsem zaradi škode, lovci so imeli različne interne omejitve, vendar se je z načrtovanjem te omejitve odpravilo, lov na divjega prašiča je odprt skozi vse leto (razen svinj 2+)."

- Ali je številčnost divjadi v sinergiji z okoljem?

"Pri srnjadi je upravljane primerno, kar se kaže z usklajeno populacijo z okoljem. Škoda je manjša in s tem je tudi manj konfliktnih situacij. Podatki o objedenosti kažejo, da se je objedenost na tem področju znižala. Pri jelenjadi ugotavljamo, da se širi v okolju, kar se je pokazalo tudi s povečanjem škode, ki je nastala na območju Mislinjske doline. Jelenjad se širi prostorsko in pa tudi številčno. Pri gamsu je številčnost v sinergiji z okoljem. Pri divjem prašiču se je številčnost povečala (več škode). Problem smo z leti rešili s primernim odstrelom. Sedaj lahko zagotovo potrdim, da je številčnost v sinergiji z okoljem."

- Kako nemir vpliva na številčnost divjadi (v kolikšni meri)?

"Zagotovo je to območje, kjer gre za zelo gost promet v naravnem okolju. Vožnja z motornimi

vozili negativno vpliva na divjad zaradi trošenja energije. Tukaj gre tudi za turistične komplekse Rogla–Kope, ki vabijo ljudi na to območje, kar se pozna tudi v loviščih.

Največji problem so cross motorji, štirikolesniki in motorne sani. Pa tudi pohodništvo in nabiralništvo vplivata negativno na divjad.”

- Kaj menite o pravilnem gospodarjenju lovskih družin z divjadjo?

”Lovske družine imajo majhno možnost za nepravilno gospodarjenje z divjadjo, saj jim to določa načrt za upravljanje z divjadjo. Določeni so okvirji toleranc in upravljalec lovišča, če želi obdržati koncesijo, se mora držati začrtanih smernic. To pomeni, da lovske družine zagotovo pravilno gospodarijo z divjadjo. Pri načrtovanju delno sodeluje tudi upravljalec z divjadjo, ki na podlagi izkušenj, videnja in občutkov poda smernice za kreiranje letnega načrta.

- Kakšni se vam zdijo pogoji za življenje divjadi v Mislinjski dolini?

”Pogoji so za divjad spremenjene. Pri nas gre za spremenjeno drevesno sestavo, saj na našem območju prevladujejo iglavci. Pogoji niso optimalni za vse vrste, so pa dobri za srnjad, primerni so tudi za jelenjad in gamsa. Predvsem primanjkuje plodonosnih vrst drevja, borovnic, robid, grmišč in pašnikov.”

- Kako gospodarjenje z gozdovi vpliva na življenjsko okolje divjadi (prevelika lesna zaloga)?

”Gozdarji morajo ob vsakodnevem delu v gozdu upoštevati prisotnost divjadi. Zagotovo se je povečala lesna biomasa, ker se večja zastornost. Na dolgi rok pa to pomeni, da se bo veliko lesne biomase posekalo in bodo nastala pomladitvena jedra, izboljšale se bodo življenjske razmere, kar pomeni, da se bo povečalo število divjadi.”

3 RAZPRAVA

Na začetku raziskovalne naloge sem si postavil naslednje hipoteze:

- **načrt odvzema za visoko divjad ima velik vpliv na odvzem visoke divjadi**

Hipotezo sem potrdil, saj z načrti za odvzem divjadi uravnavamo številčnost divjadi na področju Mislinjske doline. Načrt je zagotovo zelo pomemben, saj v primeru, da ga ne bi bilo, bi bila številčnost nedvomno previsoka ali premajhna (pojav škode na divjadi in zaradi divjadi). Lovske družine imajo pri izvrševanju načrta možnost odstopanja do 15 %. V primeru, da tega ne upoštevajo, izgubijo koncesijsko pogodbo. Le v primeru, da se pojavi določena bolezen pri določeni vrsti divjadi, smejo načrt preseči od dovoljenega, da se bolezen ne širi dalje. Poleg odstrela se načrujejo tudi razna dela v lovišču (vzdrževanje grmišč, travnikov, kaluž ...), kar še dodatno pozitivno vpliva na zagotavljanje zadostne količine hrane za divjad predvsem pozimi. S tem se želi tudi zmanjšati število poginov v zimskem času.

- **Gospodarjenje z gozdovi ne vpliva na številčnost visoke divjadi**

Glede na to, da se Zavod za gozdove in upravljalci z gozdovi ravnavajo po smernicah, lahko hipotezo potrdimo, saj gospodarjenje z gozdovi ne vpliva na število divjadi. S skrbnim upravljanjem z gozdovi upravljalci divjadi omogočajo, da ima dovolj hrane in zavetišče v primeru slabih bivalnih pogojev. Čeprav je veliko starejših (1357 km) in nekaj na novo načrtovanih (70 km) vlak ter veliko sečenj v gozdu, se divjad dobro privaja na pogoje in je to pretirano ne moti, številčnost zaradi tega pretirano ne niha.

- **Povoz predstavlja velik delež pri odvzemu visoke divjadi**

Na območju Mislinjske doline je bilo povoženih 818 osebkov visoke divjadi v zadnjih desetih letih, kar pa predstavlja 9 % skupnega odvzema. Glede na skupni odvzem to ni ravno veliko, saj je največji odvzem z odstrelom 78 %. Če odstrela ne upoštevamo, je bilo pri ostalem odvzemu (povoz, psi, pokos, bolezen, krivolov, ujede in neznano) odvzetih 1946 osebkov divjadi. V tem primeru pa predstavlja povoz kar 42 % vsega odvzema.

Hipoteze ne morem niti potrditi niti ovreči, ker ne glede na to, da je delež odvzema glede na odstrel relativno majhen, se moramo zavedati, da ima tudi divjad tako kot ljudje, pravico do življenja in svobodnega gibanja v naravi.

4 ZAKLJUČEK

Cilj raziskovalne naloge je bil ugotoviti vpliv lovstva, gozdarstva in povoza na število visoke divjadi na območju Mislinjske doline ter ugotovitev življenjskih pogojev za divjad v zadnjih desetih letih.

Raziskava je pokazala, da lovske družine na tem področju s skrbnim načrtovanjem odstrela in drugimi aktivnostmi, ki zagotavljajo dobre pogoje za prehranjevanje in bivanje divjadi, skrbijo za uravnoteženo razmerje med številom divjadi in njenim bivalnim okoljem.

Pri tem ne smemo pozabiti na vlogo Zavoda za gozdove Slovenije, ki upravlja z gozdovi. S pravilnim načrtovanjem in smotrnim koriščenjem gozdnih virov prav tako pripomore k zagovaljanju bivalnih pogojev in prehrabnih virov za divjad.

Z nalogo želim tudi opozoriti voznike motornih vozil, da vozijo previdno in upoštevajo prometne znake in druge opozorilne table ob cestah predvsem v večernih, nočnih in jutranjih urah. Prav tako je pomembno, da upravljalci lovišč redno beležijo lokacijo in število povožene divjadi, saj sodelujejo z upravljalci cest. Na podlagi podatkov se upravljalci cest in upravljalci lovišč odločijo za postavitev prometnih znakov, ki opozarjajo na možnost naleta divjadi.

Ne glede na to, da je vpliv človeka na naravo v zadnjem obdobju zelo obremenilen, pa verjamem, da nam jo bo z etičnim vedenjem in primernimi ukrepi uspelo ohraniti tudi za naše bodoče rodove.

5 VIRI

- Krže, B. 2012. Divjad in lovstvo: Evropska srna (srnjad) (*Capreolus capreolus*). Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Štrumbelj, C. 2012. Divjad in lovstvo: Navadni jelen (*Cervus elaphus*). Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Leskovic, B. 2012. Divjad in lovstvo: Jeleni-Cervidae. Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Mehle, J. 2012. Divjad in lovstvo: Gams (*Rupicapra rupicapra*). Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Leskovic, B. 2012. Divjad in lovstvo: Rogarji (votlorogi) - Bovidae. Lovska zvez Slovenije, Ljubljana.
- Mehle, J. 2012. Divjad in lovstvo: Muflon (*Ovis amon musimon*). Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Štrumbelj, 2012. Divjad in lovstvo: Damjak (*Dama dama*). Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Krže, B. 2012. Divjad in lovstvo: Divji prašič (*Sus scrofa*). Lovska zvez Slovenije, Ljubljana.
- Leskovic, B. 2012. Divjad in lovstvo: Prašiči/svinje – Suidae. Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08 in 46/14 – ZON-C)

Spletni viri:

- [1] <http://www.lovska-zveza.si/>, 20. 9. 2016
- [2] http://www.zgs.si/zavod_za_gozdove_slovenije/index.html, 23.10. 2016